

3 (Sem-5/CBCS) SKT HC 2

2024

SANSKRIT

(Honours Core)

Paper : SKT-HC-5026

(Sanskrit Grammar)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(General Introduction to Vyākaraṇa, Śivasūtra,
Paribhāṣā, Sandhi)

(व्याकरण-शिवसूत्र-परिभाषा-सन्धीनां सामान्यं परिचयः)

(Marks : 20)

(अङ्काः—20)

1. Answer the following questions as directed : $1 \times 3 = 3$

यथानिर्देशं निम्नलिखितप्रश्नानामुत्तरं प्रदेयम्—

(a) _____ is defined as signifying an original
enunciation. (Fill in the blank)

_____ आद्योच्चारणम्।

(रिक्तस्थानं पूरयत)

(2)

(b) How many letters are there in 'इक्' प्रत्याहार?
'इक्' प्रत्याहारे कति वर्णाः सन्ति?

(c) There are _____ number of suffixes in
सुप्विभक्ति. (Fill in the blank)

सुप्विभक्तौ _____ संख्यकाः प्रत्ययाः सन्ति।
(रिक्तस्थानं पूरयत)

2. How many unaspirated letters are there in
Sanskrit alphabet? Write their names.

संस्कृतवर्णमालायाम् अल्पप्राणवर्णाः कतिविधाः सन्ति? तेषां नामानि
लिखत।

3. Write short notes on any two of the following :

अधस्तनेषु द्वयोः संक्षिप्तटिप्पणी विधेया—

सवर्णम् ; प्रगृह्यम् ; प्रत्याहारः आगमः।

Or / अथवा

Elucidate the idea contained in the following
sentence :

अधोलिखित-वाक्यस्य आशयः स्पष्टीक्रियताम्—

“शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम्।”

A25/221

(Continued)

(3)

4. Explain with examples any two of the following : 10

अधोलिखितेषु सोदाहरणं सूत्रद्वयं व्याख्यायताम्—

उरण् रपरः ; वृद्धिरेचि ; सर्वत्र विभाषा गोः ; अलोऽन्त्यस्य।

Or / अथवा

Write a brief note on Trimunivyaṅkaraṇa tradition.

त्रिमुनिव्याकरणपरम्परासम्बन्धे एकां संक्षिप्तटिप्पणीं लिखत।

UNIT—II

(Natvavidhi and Ṣatvavidhi)

(णत्वविधिः षत्वविधिः च)

(Marks : 10)

(अङ्काः—10)

5. Write the correct forms of any ten words from the
following :

अधस्तनेषु दशपदानां शुद्धरूपं लेखनीयम्—

अणिमा/अनिमा ; मघोणि/मघोनि ; करिणि/करिनि ;
नाम्णा/नाम्ना ; दीर्घहाणम्/दीर्घहानम् ; उष्णिक्/
उस्त्रिक् ; धारणा/धारना ; मधुणे/मधुने ; अनेण/अनेन ;
ब्रह्मणा/ब्रह्मना ; वृत्रहणम्/वृत्रहनम् ; अर्यम्णः/अर्यम्नः ;
पृतणा/पृतना ; अहणि/अहनि ; निपुणेन/निपुणेण ;
आमलकाणि/आमलकानि।

A25/221

(Turn Over)

6. Write the correct forms of any *ten* words from the following :

5

अधोलिखितेषु दशपदानां शुद्धरूपं लिखत—

हृदयेषु/हृदयेसु ; शीर्षासन/षीर्षासन ; दधृषौ/दधृसौ ;
जिगमिसति/जिगमिषति ; सुवसः/सुवषः ; पिपठिषौ/
पिपठिसौ ; चिकीर्षा/चिकीर्षा ; सजुसा/सजुषा ; राजसु/
राजषु ; पुसा/पुषा ; यूषः/यूसः ; युष्मासु/युष्माषु ;
युधिस्थिरः/युधिष्ठिरः ; सर्पिणी/सर्पिणी ; पर्यास्वनी/
पर्याष्वनी ; विदुषि/विदुसि ।

UNIT—III

(Declension, Conjugation and Roots)

(शब्दविभक्तिः, क्रियाविभक्तिः धातवः च)

(Marks : 25)

(अङ्काः—25)

7. Answer the following questions :

1×4=4

अधस्तनानां प्रश्नानामुत्तराणि लेखनीयानि—

- (a) Write the case-ending and number of the following words :

अधोलिखितयोः पद्योः विभक्तिं वचनं च लिखत—

राजानः ; गाम् ।

- (b) Write the gender and case-ending of the following words :

अधस्तनस्य पदद्वयस्य लिङ्गं विभक्तिं च लिखत—
अस्याम् ; विपदि ।

- (c) What form the root '√दा' takes in the third person plural number of लट्लकार?
'√दा'-धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य बहुवचने किं रूपं भवति?

- (d) Write the correct form of the root '√प्रच्छ' in the 3rd person singular number of लट्लकार.
'√प्रच्छ'-धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषैकवचने शुद्धरूपं लिखत ।

8. Answer the following questions :

2×3=6

निम्नलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत—

- (a) Write the third case-ending declension of the word 'सुहृद्' and 7th case-ending declension of the word 'विद्यार्थिन्' in all the three numbers.

'सुहृद्'-शब्दस्य त्रिषु वचनेषु तृतीयान्तं तथा च
'विद्यार्थिन्'-शब्दस्य त्रिषु वचनेषु सप्तम्यान्तं रूपं लिखत ।

- (b) Fill in the blanks with correct form in plural number :

बहुवचने यथोचितं रूपाणि विलिख्य रिक्तस्थानं पूरयत—

(i) वाचा _____

(6)

(ii) अमुना _____

(iii) राज्ञा _____

(iv) पूर्वस्मात् _____

(c) Write the forms of root '√स्था' in विधिलिङ् in all the numbers of third person.

'√स्था'-धातोः विधिलिङ्लकारे प्रथमपुरुषे सर्वेषु वचनेषु रूपाणि लेखनीयानि।

9. Write the forms of *either* '√दृश्' in लङ्लकार in all numbers and all persons or the forms of '√हन्' in लोट्लकार in all numbers and all persons.

'√दृश्'-धातोः लङ्लकारे अथवा '√हन्'-धातोः लोट्लकारे सर्वेषु पुरुषेषु वचनेषु च सर्वेषु रूपाणि लिखत।

10. Write any one of the following :

अधोलिखितयोः एकतरस्य उत्तरं प्रदेयम्—

(a) Decline 'इदम्' in all विभक्तis, वचनs and लिङ्गs.

'इदम्'-शब्दस्य लिङ्ग त्रये, सर्वासु विभक्तिषु, सर्वेषु वचनेषु च रूपाणि लिख्यन्ताम्।

(b) Write the feminine declension of the word 'देव' in all विभक्तis and वचनs.

'देव'-शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे सर्वेषु वचनेषु सर्वासु च विभक्तिषु रूपाणि लिखत।

(7)

UNIT—IV

(Vibhaktiyarthaprakaraṇa and Samāsaprakaraṇa)

(विभक्त्यर्थप्रकरणं समासप्रकरणञ्च)

(Marks : 25)

(अङ्काः—25)

11. Answer the following questions :

1×3=3

अधोलिखिताः प्रश्नाः समाधेयाः —

(a) Is समास connected to पद or वर्ण?

समासः पदैः वर्णैः वा सह सम्बद्धः?

(b) कुपुरुषः is an example of _____ Samāsa.

(Fill in the blank)

कुपुरुषः इति _____ समासस्य उदाहरणम्।

(रिक्तस्थानं पूरयत)

(c) The word 'अलम्' is taken in the sense of _____.

(Fill in the blank)

अलमिति _____ अर्थग्रहणम्। (रिक्तस्थानं पूरयत)

12. Define सम्प्रदान and state the विभक्ति used in सम्प्रदानकारक.

2

सम्प्रदानस्य लक्षणं प्रदाय सम्प्रदानकारके प्रयुक्तायाः विभक्तेः उल्लेखः कार्यः।

13. Explain, with examples, any *two* of the following Sūtras :

10

अधस्तनेषु सोदाहरणं सूत्रद्वयं व्याख्यायताम्—

अकथितं च ; अपादाने पञ्चमी ; षष्ठी शेषे ;
कर्तृकरणयोस्तृतीया ।

Or / अथवा

Explain, with examples, the following sentence :

अधोलिखितं वाक्यं सोदाहरणं व्याख्यायताम्—

“औपश्लेषिको वैषयिकोऽभिव्यापकश्चेत्याधारस्त्रिधा ।”

14. Expound and name the समासs in any *five* of the following :

10

अधस्तनेषु पञ्चानां विग्रहवाक्यं समासनाम च लिखत—

अहोरात्रः ; सुहृद् ; दम्पती ; कुम्भकारः ; सचक्रम् ;
यथाशक्ति ; चक्रपाणिः ; कृष्णसर्पः ; निर्मक्षिकम् ;
पञ्चगंगम् ।

Or / अथवा

Explain, with examples, any *two* of the following Sūtras :

अधोलिखितेषु सोदाहरणं सूत्रद्वयं व्याख्येयम्—

सहसुपा ; अव्ययीभावे चाऽकाले ; पञ्चमी भयेन ;
अनेकमन्यपदार्थैः ।

★ ★ ★

